

Ul. Trytwa - skąd taka nazwa? (Paweł Grabalski)

08.02.2015.

Niektórzy uważają, że to dziwna nazwa, a mieszkańcy zapytani przez przyjezdnych o nazwę wzruszają ramionami. Podczas gdy nazwy ulic upamiętniają osoby, wydarzenia, pochodzą od nazw miejscowości, obiektów bądź wyrażone są w języku polskim (np. Leśna, Krzywa, Południowa), nie ma z tym problemu, ale jeżeli nazwa pochodzi z obcego języka, a w dodatku określa coś, co już od dawna nie funkcjonuje? A tak w rzeczywistości jest z ul. Trytwa.

W wikszości słowników trudno znaleźć wyjaśnienie słowa "trytwa", słowo dawno wyszło z użycia. A trytwa to nic innego, jak usypana i wyniesiona ponad lustro wody grobla, nasyp, na którym znajdowała się droga. Trytwy budowane były w miejscach trudno przejezdnych, zwykle w pobliżu jezior, rzek czy na mokradłach. Układano je z wiązek pędów wikliny i wikszych topolowych dranic (cienkich, wąskich desek upianych z pnia drzewa), dodatkowo obsypując ziemią i kamieniami. Nazwa "trytwa" wywodzi się z języka niemieckiego ("die Trift", "trytef") i prawdopodobnie przysła na ziemie polskie wraz z Ołdrami, czyli osadnikami holenderskimi (aczkolwiek później to określenie stosowano także do osadników niemieckich, szkockich czy czeskich, zamieszkujących głównie na terenach zalewowych).

Lewobrzeżna część miasta (dawniej przedmieście Widoma) położona jest niżej niż czarna prawobrzeżna. Gdy Pilica wylewa, zalewane byłyby wiśc obszary położone po lewej stronie rzeki. Droga biegnąca do przeprawy (mostu) była często zalewana, było to teren podmokły, dlatego dawni mieszkańcy tych terenów wybudowali trytwę, aby można było przez nią dostać się do przeprawy. Trytwa mogła istnieć zanim jeszcze powstała Widoma, ale funkcjonowała już przeprawa w miejscu dzisiejszego mostu.

Dziś już rzeka nie zalewa tej części miasta, droga biegnie nieco wyżej niż kiedyś, a po dawnej trytwie pozostała nazwa, która nosi odcinek ulicy, znajdujący się pomiędzy ul. Leśną a mostem. Nie jest to wiśc przypadkowa nazwa, jest to nazwa historyczna, upamiętniająca coś, czego dziś już się nie buduje, ale także informuje nas, że coś takiego istniało dawniej w Przedborzu w tym właśnie miejscu. Trytwa z Widomy do Przedborza.

Paweł Grabalski

Informacje o trytwach pochodzą ze stron: warszawa.wikia.com, muzeumkonstancina.pl, warszawa.gazeta.pl

Poniżej przykład trytwy (fotografia pochodzi ze strony muzeumkonstancinjeziorna.pl).

Słowo "trytwa" wg słownika zapożyczeń niemieckich w polskim piśmieniu i języku potocznym